DOLIUL ROMANIEI PENTRU MOARTEA M. S. REGINEI MARIA

(Urmare din pag. I-a)

PRIMA FOTOGRAFIE A M. S. REGINEI MARIA CU REGELE FERDINAND DUPA CASATORIE

Telegrama I. P. S. Patriarh
către toate parohiile din țară

I. P. S. Patriarh a trimis următoarea telegramă către toate parohiile din țară:

Glorioasa Regină Maria adormind întru Domnul Luni, 18 Iulie, între orele 5—6, dispun ca în toate zilele, până la îngropăciune, să se tragă clopotele în toate bisericile din Patriarhie și să se facă slujbe pentru odihna sufletului în veci neuitatei Regine Mamă.

POPULAȚIA CAPITALEI ȘI MOARTEA M. S. REGINA MARIA

Vestea dureroasă a morții M. Sale Regina Maria a căzut zdrobitoare peste sufletul populației Capitalei.

Blânda și buna Regină Mamă nu mai este printre noi!...

Înainte, când se anunțase că starea M. Sale merge agravându-se, sufletul tuturora era o rugă și o nădejde că și de data asta iubita noastră Regină va înfrânge suferința.

Redacțiile ziarelor erau mereu întrebate la telefon și în toate vocile anonime se simțea fiorul grijei pe care I-o purtau toți, Celei aflată pe patul de suferință.

Moartea a ieșit biruitoare însă, răpind din mijlocul poporului Său pe Aceea care venise să-și dea aci ultima suflare, cu două zile înainte de ziua în care, acum 11 ani, s'a stins și gloriosul Său soț, Marele și Lealul Rege Ferdinand.

Când zguduitoarea veste a tristului desnodământ a fost cunoscută, clopotele bisericilor au răsunat prelung și dureros, dominate de glasul grav al aceluia dela Sfânta Patriarhie.

Iar patronii de cinematografe, înainte chiar de a cunoaște dispozițiile ministerului de interne, au tras obloanele în semn de doliu, pe când cei de restaurante și grădini, suspendau muzicile.

Capitala României plânge pe Aceea care i-a fost zână ocrotitoare, mamă iubitoare și Regină plină de încredere în viitorul României.

Telegrama d-lui Armand Călinescu
către prefecții de județe

D. Armand Călinescu, ministru de interne, a trimes următoarea telegramă domnilor prefecți de județe din întreaga țară:

„Aduceți la cunoștința publică jalnica știre a încetării din viață a Majestății Sale Regina Maria.

In comunele rurale această știre se va aduce la cunoștință populațiunii prin afișare la primărie, școală și biserică.

Toate edificiile publice vor avea drapelul țării cernit în bernă.

Nici un spectacol nu va avea loc până în ziua înmormântării, care se va anunța ulterior.

In biserici se vor oficia servicii religioase în fiecare zi, iar clopotele bisericilor se vor trage zilnic între orele 17 și 18.

Ministru de interne,
ARMAND CALINESCU

O țară întreagă îngenunche
la căpătâiul Reginei ei

oxo

Cine a citit memoriile Reginei Maria, intitulate sobru „Povestea vieții mele", nu se poate să nu fi fost izbit de stăruința cu care se repetă, în paginile celor trei tomuri voluminoase, expresia caracteristic englezească „fair play" atât de greu traductibilă în alte limbi, altfel decât prin perifrază. Insemnează, după lămurirea însăși a Regalei Autoare „respectarea legilor jocului, oricât te-ar costa".

„Oricât te-ar costa!" ce expresie admirabilă și cât de potrivită pentru a sublinia energia calmă și neșovăitoare, intransigența morală și curajul sincerității Reginei Maria, în toate împrejurările vieții.

Era pe vremea logodnei cu viitorul rege Ferdinand Întregitorul, tânărul prinț Nando, pe atunci. Dintre sporturile pe care le practica cu pasiune, călăria se bucura în ochii viitoarei regine Maria, de o preferință deosebită. Atât de mare, încât, oricât ar fi fost vremea de neprielnică, nu era îngăduit să te dai jos din șea. Era, cum citim în memoriile regale „lege a noastră", adică a celor patru surori, fiice ale ducelui Alfred de Edimburg. Dar Nando era de altă părere. Lui îi plăcea mai mult să se plimbe în trăsură, mână'n mână cu logodnica lui, decât să stea în șea și să se lase murat de ploaie, numai de dragul acelui „fair play" britanic. „Și mie îmi plăcea să-l țin de mână" — notează cu acest prilej, și cu o adorabilă francheță, regina de mai târziu a Românilor, un cal însă e un cal și omul nu trebuie să se lase învins de ploaie; AR INSEMNA CĂ NU JOCI JOCUL PÂNĂ LA SFÂRȘIT și asta n'ar fi fost felul de a privi viața, cum fusesem obișnuite s'o facem.

Cine ar putea să tăgăduiască vreodată, că Regina Maria nu a jucat până la sfârșitul vieții Ei glorioase, rolul pe care i l-a hărăzit destinul, cu o neegalată noblețe sufletească și cu acea supremă eleganță pe care o implică regula „fair-play"-ului?

Copilăria Reginei Maria a trecut fără griji, ferită de contactul cu asprele realități ale vieții. S'a născut la Eastwell, în Kent, la 1875, al doilea copil al ducelui Alfred de Edinburg, care era fiul Reginei Victoria a Angliei. Cele trei surori cari au venit pe lume după Ea, au fost: Victoria Melita, în 1876; Alexandra Victoria, doi ani mai târziu și Beatrice, în 1883.

Mama Ei, care purta același nume cu ea, era fiică a țarului Alexandru al II-lea al Rusiei.

Către sfârșitul anului 1892, tânăra ducesă Maria, — avea pe atunci numai 16 ani, — se logodește cu principele Ferdinand, moștenitorul tronului României, iar la începutul anului următor, are loc căsătoria, în castelul Sigmaringen din Hohenzollern.

Venită în țară, frumusețea subjugătoare a moștenitoarei tronului românesc, la care se adăogau cele mai alese virtuți morale, și însușiri de ordin intelectual, aveau să-i atragă curând dragostea poporului, sentiment care s'a adâncit apoi, cimentându-se în timpul războiului pentru întregire și a suferințelor îndurate împreună, într'un devotament nețărmurit. Avea un fel de a grăi sufletului celor mulți, care nu întârzia să-i câștige încrederea spontană a tuturor, astfel că îndată dela venirea în țară sufletul Ei a vibrat deopotrivă cu sufletul poporului românesc, înțelegător al suferințelor și aspirațiilor lui. Cu un curaj eroic și o abnegație fără asemănare vizita ceasuri întregi, în timpul războiului spitalele și lagărele soldaților bolnavi de tifos exantematic.

Mâna ei întârzia adeseori ca o bătae de aripă răcorind frunțile arse de febră ale răniților și muribunzilor, iar cuvintele Ei de mângâere, picurau alinare peste arșița sufletelor. Niciodată mai mult ca în acele zile de restriște și tragică sfâșiere sufletească prin care a trecut neamul nostru, curajul moral pe care l-a dovedit Regina Maria, în tot timpul vieții, nu a răspândit cu o forță mai imperativă, încrederea, în sufletele celor șovăitori. Și aceasta fără emfază, prin simpla prezență, demnă și liniștită în fața primejdiei.

Câțiva ani mai târziu mărturisea, la Vălenii-de-Munte, cu acea simplitate mișcătoare, care era secretul și făcea farmecul Ei, aflând numai decât drumul înțelegerii și al simpatiei ascultătorilor, — cât de intim se împletise destinul vieții Ei cu acela al țării noastre. Spunea: „...Am venit în țară foarte tânără și am devenit una cu voi toți. Am avut dela început viziunea României-Mari, am purtat-o în inima mea și am luptat pentru împlinirea ei".

Inainte de intrarea în războiul care a adus întregirea României între hotarele ei firești, etnice, când se svonise că Regele Carol va abdica și familia regală va părăsi țara, dacă aceasta nu va trece de partea Puterilor Centrale, aceea care s'a opus cu toată fermitatea și cu o ardoare care a făcut să se înfioare de emoție și recunoștință toată suflarea românească, a fost Regina Maria, pe atunci încă principesă moștenitoare: „...Chiar dacă Alții s'ar hotărî să plece, eu m'aș fi înfipt cu copiii mei în pământul acesta și ca să ne desprindă de el, ar fi trebuit să smulgă și inima din noi".

Cuvinte de înalt patriotism, cărora toată activitatea Ei următoare, închinată binelui țării, le-a adus o splendidă confirmare.

Atitudinea fermă a Reginei Maria a fost unul din factorii hotărâtori pentru intrarea în război, alături de Franța și Anglia, lângă care era sigură că dreptatea cauzei românești va triumfa.

In sufletul Ei atât de mare au încăput toate suferințele și toate nădejdile de viitor ale poporului nostru, care a socotit-o în chip firesc și spontan, ca ambasadoarea cea mai îndreptățită pentru pregătirea peste hotare, a unei atmosfere prielnice realizării neîntârziate a idealului nostru național.

Activitatea personală a Reginei Maria în străinătate, ca propagandistă a idealului României Mari, a fost extraordinară. A făcut cunoscute pretutindeni, neștiutele și nebănuitele comori spirituale ale poporului românesc, prin graiul și scrisul Ei, cu o nespusă căldură comunicativă. Și din toate cuvintele rostite și scrise, aceeaș înțelegere și dragoste pentru tot ce e românesc, se desprinde, ca din aceste rânduri mișcătoare, pline de duioșie: „Eu scriu pentru a atrage atenția lumii asupra țării mele, pe care o iubesc din toată inima și căreia îi consacru cele din urmă gânduri, căci fericirea și nenorocirea acestei țări face fericirea și nefericirea propriei mele vieți".

IN UNIFORMA ROȘIORILOR

Acum, când „jocul a fost jucat până la sfârșit", împotriva tristeței copleșitoare care ne îndurerează, ne mângâem cu gândul că sufletul mare al Reginei Maria a rămas totuși printre noi, impetuos și arzător, așa cum va dăinui în paginile Memoriilor Ei, din începutul cărora mai citâm aceste rânduri cari pecetluesc de-apururi legătura sufletească dintre Regină și poporul Ei:

„Mi se pare că am găsit acum unghiul sub care pot privi povestirea vieții mele: unghiul care mă înfățișează pe mine în legătură cu România — FIE ROMANIA ȘI EU, FIE EU ȘI ROMANIA — E CAM ACELAȘ LUCRU".

La căpătâiul Reginei lui, un popor întreg îndurerat, îngenunche astăzi și se roagă.

Un moment istoric

In ziua istorică, în care Regele Ferdinand I a depus jurământul în fața Adunării Naționale și a luat angajamentul solemn că va fi „bun român", reprezentanții Țării legale au înțeles ce înseamnă acel angajament și au cunoscut și sentimentele ce le împărtășea Regina.

Ei au aclamat puternic cuvintele regale și au asociat în urările lor entusiaste și numele Reginei Maria.

N'a fost o manifestație protocolară, ci o mărturie de credință, de recunoștință și de iubire.

In opera sa: „Istoria vieții mele", Regina Maria descrie acel moment istoric, ce ne impun onoarea, datoria și interesele supreme ale neamului nostru.

— „Și noi ne priveam fața în față" — scrie Regina Maria în acea pagină din istoria vieții Sale...

„Eu și poporul Meu... Era ceasul Meu... Nu e dat multora să-l trăiască pe-al lor.

„In acest moment ei nu aclamau numai o idee, o tradiție, un simbol, ci o femee pe care o iubeau.

„Am înțeles din acel ceas, că am câștigat partida mea: străina, venită de peste mări, n'a mai era o străină; acum le aparțineam tuturor până la ultima picătură a sângelui Meu".

Și așa a fost. Regina Mara pecetluise legătura sufletească cu poporul românesc. Ea a avut în clipa aceea siguranța, că nu mai este considerată o „străină" pentru Români, când inima sa vibra la unison cu inima țării, când toți o aclamau ca Regină a tuturor Românilor. In vremurile de restriște, când o parte din teritoriul țării era ocupat de dușmani, când armatele noastre, retrase pe Siret și în Carpați, luptau în condițiuni grele, când Rușii pactizau pe front cu Germanii și cereau pace, când epidemiile secerau populația Moldovei, Regina Maria a păstrat aceiaș ținută morală, aceeaș credință neîndoplecată de vitregia împrejurărilor, în victoria finală, aceeași dârză și demnă atitudine de eroină, care înfruntă pericolele și adversitățile. Regină-soldat, ea a fost pe front, în zona bătută de artileria inamică. Regina-infermieră, ea a stat în spitale și a îngrijit soldații bolnavi de tifos exantematic.

CA MIREASA, IN COSTUM NAȚIONAL

Regina animatoare a întreținut viu moralul celor ce șovăiau și considerau pierdută victoria și îndepărtată într'un viitor, învăluit în ceață, realizarea idealului nostru național. Ea a refuzat să se considere învinsă când Germanii ne-au impus armistițiul și condițiile umilitoare ale păcii lor, întrevăzând și atunci, într'un viitor apropiat, zorile victoriei și binefacerile păcii impusă de aliați.

la vârsta de 10 ani.

A crezut și a învins. A luptat pentru cauza noastră până la capăt având mereu în fața ochilor Săi viziunea României Mari, apoteoza încoronării la Alba Iulia, înfrățirea și unirea tuturor Românilor, înălțarea și întărirea Patriei Sale adoptive.

Și astăzi, când Aceea, care a suferit și a luptat pentru noi, care și-a îndeplinit misiunea ce și-a impus-o cu atâta devotament, spirit de sacrificiu și măreție morală, a părăsit lumea aceasta, poporul român îi va păstra o vecinică și pioasă recunoștință; iar numele strălucitei și iubitei Doamne Maria, ca ctitoră a României Mari, ...

STILUL REGINEI MARIA

Cea mai frumoasă dintre Regine — arătare purtând în măreție grația înaltă a zânelor din împărățiile zăpezii și heraldica înfățișare a domniților bizantine — a știut să însufletească din prinos de inspirație pură artele în care luminează ctitorind.

Scriitoare și pictoriță, întotdeauna păstrând semnul coroanei pe frunte — înconjurată de potirele heraldice ale maldărelor de lalele — sau între ramuri de măr înflorit, rămâne icoana visului, într'o voevodală frumusețe. In fiecare gest înflorind o mișcare sobră de statuie, cu grația severă și firească, impunând fără cuvinte admirația și respectul.

Minunată făurire a rasei, dovada desăvârșirei ce crește în adevărata noblețe — stăpânind ritmul unui destin ce a știut să înainteze izbânditor în paginile mari ale istoriei universale cum și în cronica reîntregirei noastre — Regina își are strană ctitorească și tron făurit cu nestematele gândului, și pe tărâmurile împărăției veșnicelor arte, unde a făurit un stil și își răsfrânge chipul sufletesc în nesfârșită misterioasă duioșie peste apa veacurilor.

Răsădirea mlădiței gingașe din ținuturi ce păreau îndepărtate ca o legendă de basm, s'a dovedit purtătoarea unui har plin de voință dârje, dar și de fermecătoare grație — însușiri născute iar nu făcute — la a căror vădire nu se poate răspunde întotdeauna decât prin îngenunchiată închinare.

Paginile de literatură se împletesc într'o falnică trăire a visului. Un suflu de baladă adie din lumea zânelor, deasupra pajiștei în care își făurea țara, cu castele a căror bogăție rămâne întrupată în nesfârșite alei de flori, între troițele credinței străvechi și acele urne de pământ trandafiriu prin flacără — din care a înfăptuit decor.

Slovă înaripată ce a trecut cu toate cărțile Măriei Sale, ca stoluri albe peste hotare, iar acum va fi mai cinstită în citire chiar de noi supușii.

Insemnări câte au trăit strălucitor sub arcadele voit senine ale frunții — reculegeri înfiorate de suavă fantezie. Pagini păstrând în limpezime de piatră prețioasă, înfățișarea țării prin cumpăna ceasurilor eroice de dureri și nădejdi — alături de fiorițurile vrăjite ale unui descântec purtând alegorii simbolice întocmai unui vis din nopți de vară.

In poveștile românești, poporul a închipuit crăiese ziua împlinind îndatoririle de stăpâne ale plaiurilor pământene, iar în nopțile cu lună pornind spre grădinile de cleștar ale închipuirei unde rămâneau tot domnițe măiastre. In literatură Regina Maria a rămas tot în odăjdii de domniță, fie că scria întâmplări trăite ca stăpână peste muritori, fie că inspirația îi dăruia aripi străvezii cu care tot ca Domniță trecea spre poveste.

O asemenea viețuire nu are vârstă și zadarnic ai încerca să o numeri în ani, când amintirea zboară ca ieri deasupra timpului, și rămâne în clipa de față cu toate că începe tradițional cu vorbele „a fost odată"...

Au fost — și le revăd acuma, acele mari viziuni picturale prin care Domnița aducea la înființarea tinerimei artistice numele Său între zugrăviri mistice. Erau lamuri de crini bătuți cu diamantele înrourării, printre care se întrevedeau cruci regești, acele cruci atât de personale și de heraldice în misticism. Erau apoi mărăcini ai bărăganurilor noastre, cu floarea lor de ametist, cu spinii lor dantelați, printre care își făcea urzeală un păienjeniș înlăcrimat — și lângă trâmbițele de argint ale crinilor pluteau, ivindu-se din cețuri carpatine, brândușele palide ca mâini deschise către ceruri...

E foarte greu să străbați prin înfăptuirile de artă, când deasupra năzuințelor și neîncrederei câte se frământă în sufletul creator, mai porți—pentru mulțimea neîncrezătoare — faima numelui ilustru și a rangului înalt. Ori ce laudă pare o lingușire, lumina meritului e resfrântă de gloria rangului. Să fie oare aceasta descurajarea ce a desprins prea timpuriu din mâinile Domnești pensula ce purta în culoare sângele florilor?

Că această regină românească a inspirat arta românească rămâne însă netăgăduit.

A adus pentru sculptură cunoașterea acelor horbote de piatră pe care o au capitelurile bizantine, a făcut să fie prețuite icoanele cărora le da cinstire, aducând prin aceste simțăminte premergere unei renașteri, întru înțelegerea acelor stâlpi răsuciți în ghirlande pe care îi păstrează pridvoarelor Hurezului și ale ctitoriilor din primăvara arhitecturei noastre.

Revăd acele seri de cetire, când majestoasă și blândă asculta un vers sau punea întrebări îndemnând spre munca scrisului... Nu uit reculegerea pe care o purta cu o cucernicie de rugăciune muzicei... Și o întrezăresc prin toate sălile de expoziție pe unde a purtat darnică încurajarea de frumos.

O plutire lină întocmai ca mlădierea unei albe lebede trecând pe luciul de argint al vremilor — și o mână purtând chivotul darurilor sfinte — se înalță și acuma dintre crinii căți aplecându-se își revarsă roua, în pâlpâitoare apoteoză de raze, printre crucile Reginei, din grădina veșniciilor, care desigur seamănă și cu albastrul Carpaților și cu țărmul de argint al Mării.

ADRIAN MANIU

Regina Maria scriitoare

Activitatea literară și publicistică a Reginei Maria, desfășurată pe un pătrar de veac, cu o extraordinară rodnicie, a îmbrățișat cele mai felurite expresiuni ale prozei literare, dela povestirea sau legenda în care se împletesc în chipul cel mai fericit motive de inspirație luate din folclorul poporului nostru, cu acelea ale literaturilor nordice, și până la romanul complex, de observație și pătrunzătoare intuiție psihologică.

Crinul vieții, povestirea învăluită în aburi de legendă nordică, apărută în 1913, a fost urmată la scurte răstimpuri, de romanele fantastice Visătorul de vise *(1914) și* Ilderim *(1915). In același an mai apăreau* Copilul soarelui, Patru anotimpuri din viața unui om, *gânduri despre viață și lume și* Povestea unei inimi.

După Regina cea rea, *apare, în primul an al războiului* Țara mea, *carte cuprinzând admirabile pagini descriptive ale peisajului țării românești, scrisă cu o căldură a înțelegerii frumosului și cu o putere de a-l comunica și altora, încât această operă, trasă în mai multe ediții englezești, între anii 1915—1919 ne-a fost de un folos neprețuit, servind la cunoașterea noastră peste hotare.*

Tot în 1917 apare scrierea Dela inima mea la inima lor, *mărturisind dragostea înduioșată a Reginei pentru poporul ei, ca și aceea intitulată* Gânduri și icoane din vremea războiului *(1919). Se tipăresc apoi, succesiv,* Dor nestins, *două volume de* Povești *(între 1921—1925),* Sămânța înțelepciunii *și* O legendă de la Muntele Athos *(1923),* Inainte și după război *(1925), romanul* Glasul de pe munte *(1924) și cartea plină de înțelepciune a unei bogate experiențe* Când o regină privește viața *(1925).*

Anul trecut s'au tipărit în românește Memoriile *Reginei Maria, sub intitularea* Povestea vieții mele *(3 vol.) unde trăește cu un admirabil relief plastic o epocă întreagă, aceea în care s'a desfășurat patetica viață a Reginei. Sunt aci observațiuni, gânduri și judecăți despre împrejurările străbătute și oamenii întâlniți, exprimate cu o sinceritate și un curaj care sporesc valoarea lor documentară, imprimând pretutindeni pecetia puternicei personalități a Autoarei. Generațiile viitoare vor găsi în ele prețioase* Memorii *mărturia cea mai credincioasă a marelui suflet al Reginei Maria.*

M. S. REGINA MARIA cu PRINCIPELE CAROL

IN PREAJMA RAZBOIULUI CEL MARE